



Sürdürülebilirlik geçişlerinde adaletin geliştirilmesi



AB, gezegen sınırları içinde iyi yaşamın adil ve kapsayıcı bir geleceğine kendini adanmıştır. Bu sürdürülebilir geleceğe ulaşmak için toplum, mevcut ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini artıran geçiş süreçlerinden geçmelidir. Sürdürülebilirlik geçişleri, ekolojik sınırlara saygı gösterirken ve çevresel bozulma ve iklim değişikliğiyle bağlantılı mevcut adaletsizlikleri ele alırken hem insanlar hem de diğer türler için refaha yol açmalıdır. Aynı zamanda, sürdürülebilirliği sağlamak için yürürlüğe giren politikaların yeni eşitsizlikler yaratmadığından veya mevcut eşitsizlikleri şiddetlendirmedeğinden emin olunmasına ihtiyaç vardır. Bu brifing, adil ve eşitlikçi sürdürülebilirlik geçiş politikalarının geliştirilmesini desteklemek için kavramsal bir çerçeve ortaya koymaktadır.

Önemli mesajlar

Daha fazla, adil ve eşitlikçi sürdürülebilirlik geçişlerinin gerçekleştirilmesi için bir yön sağlayan AB politika çerçevesi , bölgeleri, toplumsal sistemleri ve grupları farklı ve bazı durumlarda olumsuz yönde etkileyecektir.

Adil bir sürdürülebilirlik geçişini destekleyecek politikalar, aşağıdakiler de dahil olmak üzere adaletin çeşitli boyutlarını dikkate almalıdır: dağıtım adaleti (maliyetlerin ve faydaların tahsisi); prosedürel adalet (karar alma sürecine katılan); ve tanıma adaleti (farklı kültürlere ve bakış açılarına saygı, bunlarla ilişki kurma ve adil bir şekilde değerlendirme).

İklim ve çevre eylemi bağlamında, insanlara, türlere ve ekosistemlere geçmişte ve günümüzde verilen zararlara odaklanan özel bir adalet türü olan onarıcı adaleti de dikkate almalıyız.

Adil sürdürülebilirlik geçişleri için bir AB politika çerçevesine doğru

Avrupa Yeşil Mutabakatı , AB'yi 2050 yılına kadar döngüsel ekonomiye sahip, iklim açısından nötr, adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi hedefliyor. 8. Çevre Eylem Programı , AB'nin uzun vadeli 2050 vizyonunu gezegen sınırları içinde iyi yaşama vizyonunu yineliyor. Bu hedeflere, temel üretim ve tüketim sistemlerimizde (enerji, mobilite, gıda ve yapılı çevre) ve yerleşik yaşam ve çalışma yöntemlerimizde radikal değişiklikler gerektiren sürdürülebilirlik geçişleri yoluyla ulaşılabilecektir.

Avrupa Yeşil Anlaşması'nın kimseyi geride bırakmama taahhüdü ve Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun daha adil, daha kapsayıcı bir toplum inşa etme taahhüdü, somut önlemler ve girişimlerle birlikte Avrupa'nın karşı karşıya olduğu sosyal ve çevresel sorunların nasıl iç içe geçtiğinin açık bir şekilde tanınması olan adil sürdürülebilirlik geçişleri için kapsayıcı yol gösterici ilkeler sağlar.

Bu araçlar, Avrupa'daki bölgeler arasında eşitsizliklerin var olduğunu ve belirli sosyal grupların orantısız bir şekilde etkileneceğini kabul ederek, sosyal refahı korumayı ve iklim açısından nötr toplumlara adil ve adil bir geçiş sağlamayı amaçlamaktadır. Bunlar arasında 2020'de başlatılan Adil Geçiş Mekanizması (Adil Geçiş Fonu dahil), iklim nötrlüğüne adil bir geçişin sağlanmasına ilişkin müteakip 2022 Konsey tavsiyesi ve Sosyal İklim Fonu yer alıyor.

Publications

Birleşmiş Milletler ve AÇA'nın son araştırmaları, iklim değişikliğinin, çevre sorunları yaratma sorumluluğunda genellikle daha düşük bir paya sahip olan savunmasız topluluklar ve dezavantajlı gruplar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (AÇA, 2022, IPCC, 2022). Bu gruplar aynı zamanda iklim değişikliği, kirlilik ve çevresel bozulmanın etkilerine uyum sağlamanın gelecekteki önemli maliyetlerini de üstlenecektir.

AB, adil ve eşitlikçi geçişlerin yönünü belirlerken, adalet hususlarının ve çevresel sürdürülebilirlik hedeflerinin etkili politika müdahaleleri yoluyla ortaklaşa nasıl sağlanabileceği konusunda hala bir anlayış eksiktir (Avelino vd., 2023).

Örneğin, yakın zamanda kabul edilen AB Doğa Restorasyon Yasası, adalet konusundaki tartışmayı doğayı ve çevreyi içerecek şekilde genişletiyor ve odağı ekosistemleri korumaktan bozulmuş veya tahrip olmuş ekosistemleri restore etmeye kadar genişletiyor. İnsanlar ve doğadaki diğer türler için adil sürdürülebilirlik geçişlerini sağlamak için politikaların nasıl tasarlanacağı, uygulanacağı ve değerlendirileceği konusunda deneyimlerin belgelenmesine ve önerilerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu brifing, bazı temel unsurları ve ilişkileri açıklayarak bu ihtiyacı karşılamaya yönelik ilk adımdır.

Adil sürdürülebilirlik geçişleri nedir ve neden önemlidir?

Sürdürülebilirlik geçişleri, daha sürdürülebilir toplumsal sistemlere doğru uzun vadeli yapısal değişim süreçleridir. Yapma, düşünme ve örgütlenme biçimlerinin yanı sıra altta yatan kurum ve değerlerde derin değişiklikler içerirler (Loorbach ve diğerleri, 2017). Bu, arzu edilen gelecekler ve bunlara nasıl ulaşılabileceği konusunda birçok meşru bakış açısının olduğu bir bağlamda, değişimin yönü hakkında kararlar alınmasını gerektirir.

Geçişlerin etkili yönetimi, çeşitli paydaşların ortak vizyon ve hedefleri ve bunlara ulaşmak için güvenilir yolları belirlemesini sağlayan katılımcı süreçler gerektirir. Ön koşullar arasında çevresel bilgilere erişimin demokratikleştirilmesi, Aarhus Sözleşmesi'nde belirtildiği gibi çevresel konularda karar verme ve adalete erişim sağlama, halkın katılımının artırılması yer alıyor.

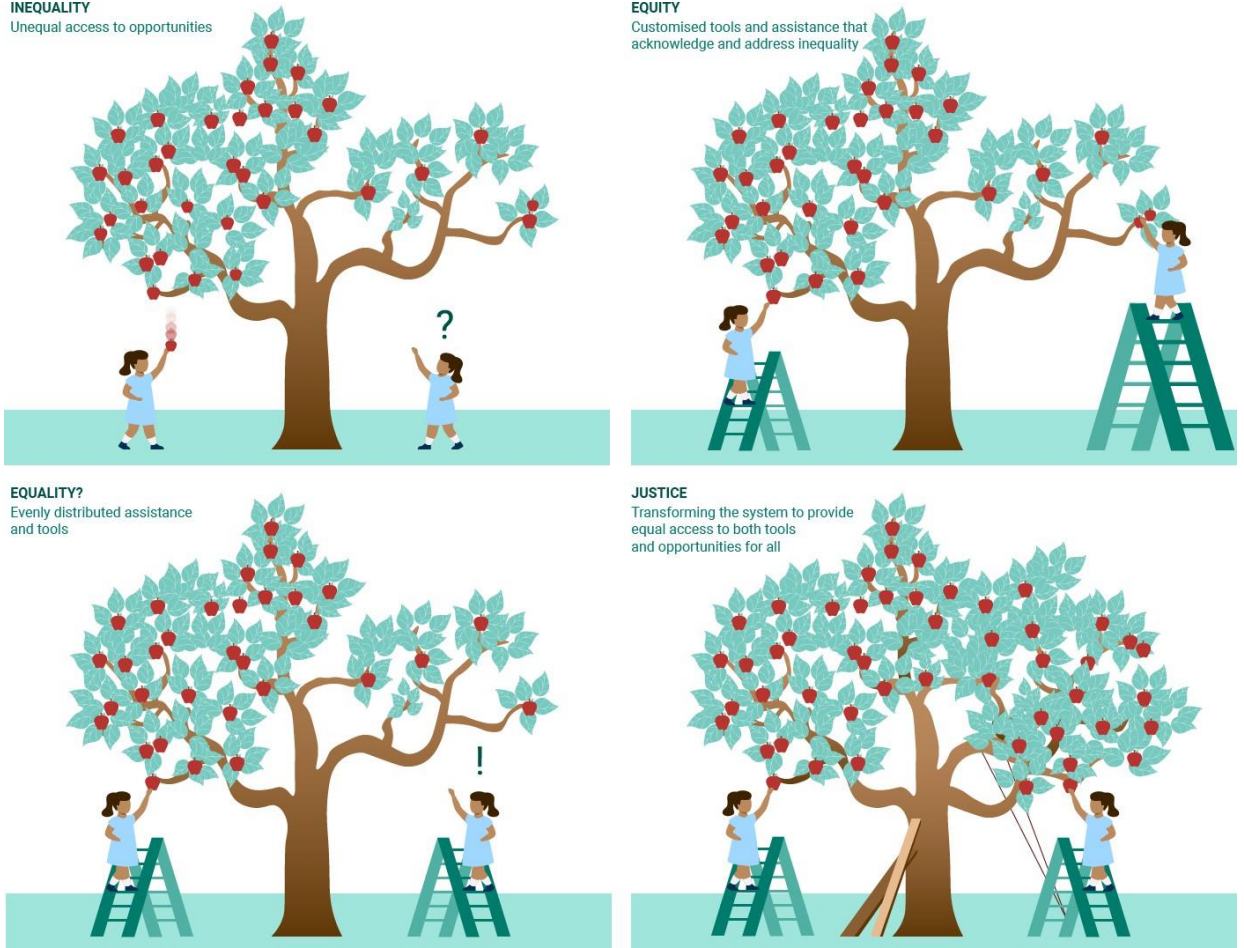
Büyük ölçekli, sistemik değişim, değiş tokuşları içerir. Kazananlar ve kaybedenler yaratır ve savunmasız bölgeleri ve sosyal grupları orantısız bir şekilde etkileyen istenmeyen sonuçları tetikleyebilir. Bu, mevcut eşitsizlikleri şiddetlendirebilir ve değişime karşı direnç oluşturabilir (Agyeman, 2013; Swilling, 2020).

Eşitsizlik, adalet ve hakkaniyet kavramları, aşağıdaki Şekil 1'de gösterildiği gibi karmaşıktır'dir. Sürdürülebilirliğin sağlanmasının önemli dağıtım sonuçları olacaktır ve bu da eşitlik hususlarına dikkat etmeyi kritik hale getirecektir (IPCC, 2022). Politikalar, sistemik değişikliklerden kaynaklanan potansiyel kayıpları ve maliyet ve faydaların eşitsiz dağılımını izlemeli ve öngörmeli ve bu maliyetleri toplum genelinde paylaşmalıdır (EEA, 2022).

Publications

Sürdürülebilirlik geçişleri, bu dönüştürücü değişim süreçlerinin tam da bu zaman olarak düşünülebilir ekolojik sınırlar içinde hem insan hem de insan olmayan mevcut ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini iyileştirirken, sürdürülemezlik ve bunun altında yatan nedenler tarafından tetiklenen veya şiddetlenen adaletsizlikleri ortadan kaldırır (Avelino ve diğerleri, 2023).

Şekil 1. Eşitsizlik, eşitlik, hakkaniyet ve adalet arasındaki fark



Kaynak: AÇA, 2024. Tony Ruth'tan Maeda'dan (2019) CC lisansı altında izin alınarak uyarlanmıştır.

Adaletin temel boyutları

Sürdürülebilirlik geçiş politikalarında adalet kavramlarının nasıl ele alınacağını düşünürken, aşağıda açıklandığı gibi adaletin temel boyutları arasında ayırım yapmakta fayda var.

Distributional justice relates to how the costs and benefits of human activity, as well as policies to manage these activities, are allocated across our society and to other species in the natural environment, as well as to the values and principles according to which goods and services are allocated. It concerns not only which entities pay costs and which receive benefits, but also their perceptions of what constitutes a cost or a benefit (Langemeyer and Connolly, 2020; Biermann and Kalfagianni, 2020; Wijsman and Berbés-Blázquez, 2022). Sürdürülebilirlik geçişleri, çevresel bozulma ve iklim değişikliğiyle bağlantılı mevcut adaletsizliklerle de mücadele etmelidir.

Kutu 1. Dağıtım adaleti: Sağlık riskleri açısından maruziyetteki eşitsizlikler.

Hava kirliliği Avrupa'daki en büyük çevre sağlığı riskini oluşturmaktadır, ancak hava kirliliğinin etkileri toplumumuzda eşit olmayan bir şekilde dağılmıştır. İnce partikül madde (PM2.5), Avrupa'da diğer tüm ortam havası kirleticilerinden daha fazla erken ölüme neden olmaktadır. Bu nedenle, PM2.5 seviyelerinin izlenmesinin, hava kirliliğinin sağlık üzerindeki etkilerinin dağılımında gelirle ilgili eşitsizlikleri araştırmak için yararlı olduğu düşünülmektedir. Bir AÇA göstergesi, AB'nin en yoksul bölgelerinde yaşayan insanların yaşadığı PM2.5 maruziyetini en zengin bölgelerinde yaşayanlarla karşılaştırarak bu eşitsizlikleri araştırmaktadır. Çevresel olarak eşit bir Avrupa'da, yoksulluk ve kirlilik birbiriyle ilişkili olmayacaktır. Bununla birlikte, izleme verileri, 2007 ve 2020'de AB'nin hem en zengin hem de en yoksul bölgelerinde hava kalitesindeki iyileşmelere rağmen, eşitsizliklerin devam ettiğini ve PM2.5 konsantrasyonlarının en yoksul bölgelerde sürekli olarak yaklaşık üçte bir oranında daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu, Avrupa genelinde hava kirliliğine maruz kalmadaki eşitsizliklerin azaltılmasında ilerleme eksikliğini göstermektedir (AÇA, 2023).

Usul adaleti, karar alma kurumlarında, usullerinde ve uygulamalarında, yargı süreçlerinde ve bunların ne ölçüde kapsayıcı olduğuna odaklanır.

Publications

Karar alma süreçlerine kimlerin katıldığını ve bunlardan neden yararlandığını ve kapsayıcı katılımın nasıl tanımlanıp sunulacağını inceler. Bu , evsizler, belgesiz insanlar, sosyal olarak dışlanmış gruplar, çocuklar, gelecek nesiller ve hayvanlar ve bitkiler gibi doğadaki diğer türler gibi tipik olarak karar alma ve yargı süreçlerinde temsil edilmeyen varlıkların tanımlanmasını ve dahil edilmesini gerektirir (Langemeyer ve Connolly, 2020; Wijsman ve Berbés-Blázquez, 2022).

Kutu 2: AB'de usul adaletinin sağlanması.

AB ve 27 Üye Devleti, Aarhus Sözleşmesi 'ne (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) bilgiye erişim, karar alma süreçlerine halkın katılımı ve çevresel konularda adalet erişim sözleşmesine taraftır.

Sözleşme, halk için bir dizi temel usul hakkı belirleyerek, bu hakları etkili kılmak için kamu makamlarına yükümlülükler getirerek , şeffaflığı artırarak ve hükümetleri insanlara karşı daha hesap verebilir hale getirerek çevre demokrasisini sağlamayı amaçlamaktadır. Aarhus Sözleşmesi , çeşitli yasal düzenlemelerle AB hukukuna çevrilmiştir.

Çevresel Bilgiye Erişim Direktifi , çevresel bilgilerin yetkililer tarafından aktif olarak veya talep üzerine sistematik olarak kamuya sunulmasını sağlamayı amaçlamaktadır. 2003/35/EC sayılı Halkın Katılımı Direktifi, çevre ile ilgili belirli plan ve programların formüle edilmesinde halkın katılımını sağlar.

Çevresel karar alma süreçlerine halkın katılımına ilişkin hükümler, aşağıdakiler gibi bir dizi çevre direktifinde de bulunur:

85/337/EEC sayılı Çevresel Etki Değerlendirme Direktifi ve 2001/42/EC sayılı Stratejik Çevresel Değerlendirme Direktifi.

Tanıma adaleti, altta yatan sistemik adaletsizliklerin tanınması ve insanların ve diğer türlerin haysiyetinin, değerlerinin ve kimliklerinin temsil edilmesi anlamına gelir. İnsanlara atıfta bulunurken, bu boyut hem bireylere hem de sosyal gruplara atıfta bulunur ve farklı değerlerin, tercihlerin ve ihtiyaçların farklı tarihlere, kimliklere ve kültürel geçmişlere nasıl dayandığını tanımayı ve bunlara saygı duymayı gerektirir. Diğer türler için bu, insanlara faydası ne olursa olsun doğanın içsel ve doğal değerini tanımak anlamına gelir (Wijsman ve Berbés-Blázquez, 2022).

Kutu 3. Tanıma Adaleti: Roman halkının davası.

2020'de yayınlanan yakın tarihli bir rapor, Orta ve Doğu Avrupa'daki Roman topluluklarının sosyal dışlanma vakalarını belgeliyor, bu sayede Roman insanlar su ve sanitasyon gibi temel hizmetlere erişimleri olmadan marjinal ve kirli bölgelerde yaşıyorlardı. Bu kötü çevre koşulları, sağlıklarını ve refahlarını ciddi şekilde etkilemektedir (EEB, 2020). Sivil toplum kuruluşları, Avrupa Çevre Bürosu ve Avrupa Roman Taban Örgütleri Ağı, Roman topluluklarının karşı karşıya olduğu çevresel adaletsizliğe ve sosyal eşitsizliğe dikkat çekmekte ve bu marjinal topluluklar için tanınabilir adalet için kampanya yürütmektedir (EEB, 2024).

Kutu 4. Hassas grupların uyum planlaması ve uygulamasına katılımı
İklim değişikliğine uyum ihtiyacı giderek daha acil hale geliyor. Adaptasyon stratejileri ve planları Avrupa çapında aşamalı olarak geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Kimsenin geride kalmamasını sağlamak, eşitliğe odaklanmayı ve uyum planlaması, uygulaması ve izlemenin tüm aşamalarında savunmasız grupların anlamlı katılımını gerektirir.

Avrupa İklim Pakti ve Avrupa Uyum Misyonu gibi AB politikaları ve araçları, daha yüksek düzeyde vatandaş katılımına vurgu yapmaktadır. Kısa bir süre önce yayınlanan "Adil Dayanıklılığa Doğru: İklim Değişikliğine Uyum Sağlarken Kimseyi Geride Bırakmamak" başlıklı AÇA brifingi, iklim değişikliğinin kırılgan grupları nasıl etkilediğini ve bu etkilerin adil uyum eylemleri yoluyla nasıl önlenebileceğini veya azaltılabileceğini inceliyor. Ayrıca, bazı Avrupa ülkelerinde savunmasız grupların eşitlik odaklı politikalar ve önlemler geliştirmeye nasıl dahil olduklarına dair örnekler de sunmaktadır.

Örneğin, Finlandiya'da iklim değişikliği planlaması konusunda çocuklara, gençlere, yaşlılara ve Sami yerli halkına danışıldı. Slovenya'da belediyeler, doğal afetlerde sivil korumadan yaşlı bakımına kadar çok çeşitli faaliyetler hakkında temsilci kuruluşlara danışmaları gerektiğinden, iklim değişikliğinin etkilerine karşı özellikle savunmasız olanlarla ilişki kurmaktadır (AÇA, 2023).

Sürdürülebilirlik geçişlerinde adalet anlayışımız, adaletin üç boyutunu, aralarındaki etkileşim ve birlikte resmi daha eksiksiz hale getiren beş adalet kavramı aracılığıyla ele alarak güçlendiriliyor.

Bireylerin adaletin farklı boyutlarıyla ne ölçüde bağlantı kurdukları, koşullarına bağlıdır . Örneğin, bir bireyin yaşı, cinselliği, cinsiyeti, etnik kökeni, uyruğu, sosyo-ekonomik ve yasal statüsü adalet algısını ve adalete erişimini etkileyebilir. Politika yapıcılar, bu tür bir kesişimselliği kabul etmeden, toplumun çeşitliliğini anlamakta başarısız olabilirler ve bu nedenle diğerlerini ihmal ederken belirli grupların ihtiyaçlarını karşılama riskiyle karşı karşıya kalabilirler(Crenshaw, 1989; Gonzalez, 2020).

Publications

Buna ek olarak, bir bireyin veya grupların kaynakları harekete geçirme, karar alma süreçlerine katılma ve politikaların sunabileceği fırsatlardan yararlanma yetenekleri farklılık gösterecektir (Bierman ve Kalfagianni, 2020; Nussbaum, 2011).

Kanıtı dayalı politika oluşturmada, önemli bir husus, yerli bilgi de dahil olmak üzere bilginin, problem çerçeveleme ve karar vermede ilgili, geçerli ve meşru olarak nasıl tanındığı ve ele alındığıdır. Epistemik adaletsizlik, bireylerin veya grupların bilgi yaratma ve değerlendirme sürecinden dışlanmasını gerektirir (Fricker, 2007; Wijsman ve Feagan, 2019; Ghosh ve diğerleri, 2021).

Politikaların mekansal ve zamansal erişimi, adaleti sağlamadaki etkinliklerini etkiler. Mekansallık, mevzuatın ele aldığı coğrafi alan ve yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde uygulandığı düzeyle ilgilidir (Langemeyer ve Connolly, 2020; Soja, 2010; Stevis ve Felli, 2020).

Zamansallık, politikaların zaman içinde adalet konularını nasıl ele aldığıyla ilgilidir, örneğin, gelecek nesillerin güvenli ve sağlıklı bir çevre için ihtiyaçları ve mevcut nesillerin geçmişteki çevresel bozulmayı geri kazanma sorumluluğu (Langemeyer ve Connolly, 2020; Gonzalez, 2020).

Adil sürdürülebilirlik geçişleri için ortaya çıkan kavramsal çerçeve, Şekil 2'de gösterildiği gibi adaletin farklı boyutlarına ve adalet kavramlarına göre kategorize edilmiştir.

Kutu 5. Taranto planı durumunda dağıtım ve tanıma adaleti

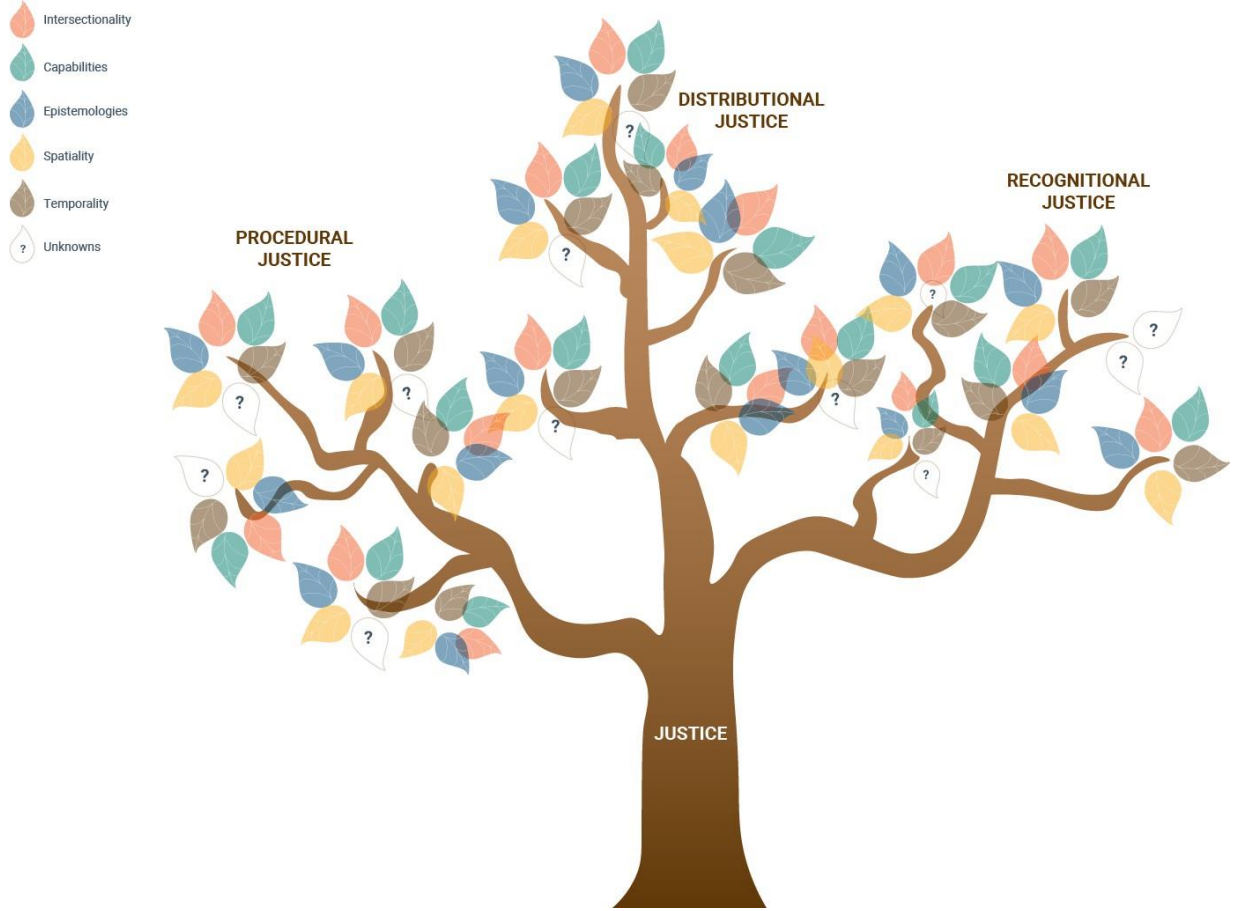
Güney İtalya'da bir şehir olan Taranto, demir ve çelik endüstrisine olan bağımlılık nedeniyle sosyal, ekonomik ve çevresel zorluklarla karşı karşıya kaldı. Yerel ekonomiyi çelik üretiminden turizm ve agroekolojiye geçirmeyi amaçlayan Plan Taranto adlı bir taban girişimi, kahverengi alan alanlarını ve kirlenmiş sanayi arazilerini restore etme ve endüstriyel binaları döngüsel ekonomi ilkeleri doğrultusunda yeniden kullanmanın yeni sürdürülebilir yollarını bulma çabalarını içeriyor.

Yerel topluluk, hem dağıtım hem de tanıma adaletine öncelik veren planın geliştirilmesine ve yönlendirilmesine dahil olmuştur. Plan, değişikliklerden olumsuz etkilenen insanlara söz hakkı verilmesini sağlamayı ve iş kayıplarıyla ilgili endişeleri doğrudan ele almayı amaçlıyor. Özellikle agroekolojide yeni işlerin yaratılması, yalnızca toplumu desteklemekle kalmaz, aynı zamanda çevresel baskıların hafifletilmesine de katkıda bulunur.

Publications

Şekil 2. Sürdürülebilirlik geçişlerinde adaleti anlamak

Our understanding of justice in sustainability transitions is strengthened by considering the three dimensions of justice through the interplay between them and five concepts of justice that make the picture more complete.



Source: EEA, 2024.

Tematik ve alana özgü adalet

Her biri belirli temalara veya alanlara odaklanan farklı adalet türleri vardır. Örnekler arasında epistemik adalet, iklim adaleti, enerji adaleti, gıda adaleti, kentsel adalet ve onarıcı adalet sayılabilir. Daha önce bahsedilen adaletin üç boyutu (dağıtım, prosedür ve tanıma) ve beş adalet kavramı (kesişimsellik, yetenekler, epistemolojiler, mekansallık ve zamansallık), tüm bu farklı tematik ve alana özgü adalet türleri için kritik öneme sahiptir.

Onarıcı adalet

Onarıcı adalet, geçmişteki eşitsizliklerin mevcut koşulları nasıl şekillendirmeye devam ettiğini kabul eder ve bu adaletsizlikleri ele almayı, çözüm sağlamayı ve iyileşmeyi sağlamayı amaçlar (Forsyth vd., 2022; McCauley ve Heffron, 2018). Bozulmuş ortamların iyileştirilmesi ve iklim değişikliğinin etkilerinin ele alınması özellikle önemlidir.

Örneğin, Kasım 2023'te geçici olarak kabul edilen Doğa Restorasyon Yasası, odağı ekosistemleri korumaktan bozulmuş veya tahrip olmuş ekosistemleri restore etmeye kadar genişletiyor. (Doğa Restorasyon Yasası ile ilgili kutuya bakınız).

Sürdürülebilirlik geçişleri bağlamında, onarıcı adalet, insanlara, diğer türlere ve ekosistemlere geçmişte verilen zararı telafi etme süreçlerine odaklanır. Bu tür süreçler, farklı bakış açılarına sahip birden fazla paydaşı içerir ve tanımlanabilir zarar ve mağdurlara ve sorumluluk alan ve zarardan sorumlu tutulabilecek bireylere, gruplara ve kurumlara odaklanır.

Onarıcı adalet, nesiller arası etkilere neden olmaktan kaçınması gereken yeni politikaların tasarımında da önemlidir. Sonuçlar, kayıpların mali olarak tazmin edilmesi veya insan faaliyetleriyle bozulan doğal alanların restorasyonu şeklinde olabilir. Bu , iyileştirme çabalarının savunmasız toplulukları olumsuz etkilememesini sağlarken kara ve su ekosistemlerini eski haline getirme operasyonlarını içerebilir (Forsyth ve diğerleri, 2022).

Bir Avrupa ülkesinde onarıcı adalete yönelik adımlara bir örnek, Belçika'nın Antwerp kentinde 3M tarafından işletilen bir per- ve polifloroalkil madde (PFAS) üretim tesisi çevresinde büyük ölçekli toprak ve yeraltı suyu kirliliğinin tespit edilmesine verilen yanıt (Vito, 2022). Birkaç ay süren müzakerelerin ardından 3M, fabrikasının yakınındaki kirliliğe yanıt olarak 571 milyon Euro ödemeyi kabul etti: öncelikli iyileştirici eylemler için 250 milyon Euro, PFAS ile ilgili eylemler için Flaman Hükümeti'ne 100 milyon Euro ve kirliliğin ilk ortaya çıktığı Antwerp çevre yolunu tamamlamak için Oosterweel projesini desteklemek için 100 milyon Euro. Daha yakın zamanda ve yakındaki sakinlerin kanını PFAS ile kontaminasyon açısından test etme çabalarına yanıt olarak, 3M'ye Antwerp'teki bir mahkeme tarafından, faaliyetleri nedeniyle kanı kirlenen yerel bir aileye tazminat olarak 2.000 Euro'luk geçici tazminat ödemesi emredildi.

Kutu 6. AB Doğa Restorasyon Yasası: doğayı geri getirmek.

Aralık 2019'da başlatılan Avrupa Yeşil Anlaşması, Avrupa Birliği'ni modern, kaynak verimli ve rekabetçi bir ekonomiye dönüştürmek için iddialı bir yol haritası ortaya koyuyor. Mayıs 2020'de yayınlanan 2030 için Biyoçeşitlilik Stratejisi, bu hedefleri, iklim nötrlüğüne ulaşmak, biyolojik çeşitliliği geri kazanmak ve bozulmuş ekosistemleri eski haline getirmek için sıfır kirlilik hedefi ve kesişen çevresel hedeflerle birleştiriyor.

Kasım 2023'te geçici olarak üzerinde anlaşmaya varılan AB Doğa Restorasyon Yasası ve bir yıl önce kabul edilen Avrupa İklim Yasası, Avrupa Yeşil Anlaşması'nın temel taahhütlerini yerine getirme yolunda önemli adımlar olacak ve kapsayıcı AB iklim ve biyolojik çeşitlilik hedeflerine ulaşmanın merkezinde yer alacak.

Doğa Restorasyon Yasası, AB Üye Devletlerinde doğanın restorasyonuna açıkça odaklanan ilk mevzuat parçasıdır. Biyolojik çeşitliliği ve dayanıklılığını artırmak için yapılarını ve işlevlerini iyileştirerek bozulmuş ekosistemlerin geri kazanılmasını destekleyecektir. AB düzeyinde bağlayıcı bir hedef belirliyor ve Üye Devletlerin 2030 yılına kadar AB'nin kara ve deniz alanlarının en az %20'sinde etkili restorasyon önlemleri uygulamalarını gerektiriyor. 2050 yılına kadar, restorasyona ihtiyaç duyan tüm ekosistemler için önlemler alınmalıdır. Bu hedef, AB ve ülkelerinin küresel Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne taraf olarak üstlendikleri uluslararası taahhüde dayanmaktadır.

Doğa Restorasyon Yasası'nın ana araçları, Üye Devletlerin yasada belirlenen bağlayıcı hedefleri karşılamak için gerekli restorasyon önlemlerini belirleyecekleri ve restore edilecek toplam alanı belirleyecekleri ulusal restorasyon planlarının yanı sıra 2050'ye kadar olan dönemi kapsayan bir zaman çizelgesidir. Ulusal restorasyon planlarının hazırlanması, gözden geçirilmesi ve uygulanması, çevresel bilgilere erişimin sağlanması ve kilit paydaşların kamu karar alma süreçlerine dahil edilmesi prosedürel adaleti içerir. Aarhus Sözleşmesi ile uyumlu olarak, planlar halkın katılımı ve yerel toplulukların ve genel halkın ihtiyaçlarının nasıl dikkate alındığına ilişkin bilgileri belgelemelidir. Aynı zamanda tanıma adaleti unsurlarını içerir ve ormanlar, tarım arazileri, deniz, tatlı su ve kentsel ekosistemler dahil olmak üzere tüm ekosistemlerde doğayı restore etmeyi amaçlar. Restorasyon, yönetilen ormanlar, tarım arazileri ve şehirler gibi ekonomik faaliyetin gerçekleştiği alanlar da dahil olmak üzere tüm kara ve denizlerde biyolojik çeşitliliği geliştirerek doğa ile birlikte yaşamak ve üretmek olarak çerçevelenmiştir.

Dağıtım adaleti açısından, Üye Devletler, restorasyon önlemlerini uygulayan paydaşlara fayda sağlayan özel ve kamu destek programlarının konuşlandırılmasını teşvik etme fırsatlarını araştırmalıdır.

Sürdürülebilirlik geçişleri bağlamında adaletin tanımlanması

Yukarıdaki tanımlar, adaletin farklı boyutlarını ve bir bireyin veya grubun koşullarının adalete erişimlerini nasıl etkileyebileceğini açıklamaktadır. Bu, sürdürülebilirlik geçişleri bağlamında adaleti sağlama çabaları için ne anlama geliyor ?

Aşağıda açıklandığı gibi dikkate alınması gereken altı unsur vardır:

1. Kimin için?

Adaleti sağlama çabaları, diğer sosyal grupları ve aslında doğadaki diğer türleri ihmal ederken belirli sosyal gruplara odaklanma eğilimindedir.

Örneğin, yeniden beceri kazandırmak için yeterli telafi edici önlemler ve eğitim desteği olmadan, geçim kaynakları için kömür madenciliğine bağımlı toplulukların üyeleri, yeşil enerjiye geçiş çabalarını adil olarak görmeyebilir. Adil sürdürülebilirlik geçişlerinin sağlanması bağlamında çok çeşitli sosyal grupların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak gerekir .

2. Konumsallık

Kim olduğumuz ve nereden geldiğimiz, sosyal ve çevresel adaletsizlikleri ele alma anlayışımızı ve yaklaşımlarımızı şekillendirir.

Örneğin, dezavantajlı mahallede yaşayan bir politika yapıcı, yeşil mülksüzleştirilmenin zorluklarını bu mahallede yaşamayan bir politika yapıcıya göre daha hızlı ve kolay anlayabilir. Bu da politika yapıcıların farklı bakış açılarından bakmaya ve bağlantı kurmaya yönelik kişiliklerinin farkında olmalarını gerektirir.

3. Çok boyutluluk

Adalet karmaşık ve çok boyutlu bir kavramdır ve bu nedenle sürdürülebilirlik geçişleri bağlamında adaleti sağlamaya yönelik süreçler kaçınılmaz olarak kör noktalara ve öngörülemezliğe tabi olacaktır. Örneğin, küresel olarak gıda sistemlerimizde adaleti düşünürken, yerel düzeydeki adaletsizlikleri gözden kaçırabiliriz ve bunun tersi de geçerlidir. Diğer türler pahasına insanlar için adalet de öncelik verebiliriz. Politika yapıcılar, olası kör noktaları kabul ederken birden fazla boyutu yakalama zorluğuyla karşı karşıyadır.

4. Gerilim

Sürdürülebilirlik geçişleri, gerilimler ve birbiriyle çelişen ödünleştirmelerle karakterize edilir. Örneğin, bir yandan iklim değişikliğinin etkilerinin eşitsiz dağılımını ele almaya yönelik acil ihtiyaç ile diğer yandan kapsayıcı karar verme için gereken zaman arasında bir değiş tokuş var. Adaletin belirli boyutlarını diğerlerine göre önceliklendirirken, gerekçe ve bunun süreçleri ve sonuçları nasıl etkilediği konusunda şeffaf olmak önemlidir.

5. İstenmeyen sonuçlar

Her müdahale ve müdahale etmemeye yönelik her karar, adaletsizliklere yol açan istenmeyen sonuçlara yol açma riskini taşır. Örneğin, kentsel alanların yeşillendirilmesi ve doğa temelli çözümlerin uygulanması , yeşil soylulaştırmaya, emlak fiyatlarının yükselmesine ve marjinal toplulukların yerinden edilmesine yol açabilir. Bu nedenle politika yapıcılar, olumsuz sonuçları öngörmeye çalışmalı ve mümkünse bunları önlemeli veya etkilenen grupları tazmin etmelidir.

6. Sürekli bağlılık

Adaletin sağlanması, sürekli bir taahhüt ve ilerlemeyi değerlendirmek için bir süreç gerektirir . Politika yapıcılar, politikaların olumsuz etkilerini her zaman tahmin edemeseler de , politikaları değerlendirmek için süreçler oluşturmak, dağıtım, prosedür ve tanıma açısından adaletsizlikleri belirlemelerini ve bu etkileri gidermek için politikaları ayarlamalarını sağlayabilir. Örneğin, enerji tüketimi üzerindeki vergiler genellikle gericedir, düşük gelirli hanelere orantısız bir şekilde yük getirir ve bazı durumlarda mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştirebilir veya yenilerini yaratabilir.

AÇA–Adil sürdürülebilirlik geçişlerinin geliştirilmesinde sonraki adımlar

Bu brifing, sürdürülebilirlik geçişleri bağlamında adaleti anlamak için bir çerçeve sunmaktadır. Sürdürülebilir geleceklere geçişi teşvik etmeyi amaçlayan politika müdahaleleri, farklı ölçeklerdeki karmaşık toplumsal sistemlerde faaliyet göstermektedir. Bu nedenle, sonuçlar tahmin edilemez olabilir. Bu tür geniş sürdürülebilirlik geçiş politikaları, daha iyi sonuçlar yaratma niyetine sahiptir, ancak haksız etkilerden tamamen kaçınması pek olası değildir.

Sürdürülebilirlik geçişlerinde adalet konusundaki çalışmalarımızın bir sonraki aşamasında, AÇA bu kavramsal çerçeveyi, kimseyi geride bırakmayan adil sürdürülebilirlik geçiş politikalarının tasarımı, uygulanmasını ve değerlendirilmesini destekleyecek öneriler geliştirmek için kullanacaktır.

Referanslar

Agyeman, J., 2013, *Introducing just sustainabilities: policy, planning and practice*, Zed Books.

Avelino, F., et al., 2023, *Towards a robust conceptualization of justice for sustainability transitions: A literature review for the European Environment Agency*. Unpublished.

Biermann, F. and Kalfagianni, A., 2020, ' Planetary justice: A research framework' , *Earth System Governance*, 6, p. 100049 (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2589811620300082>). Last accessed 05.01.24.

Crenshaw, K., 1989, ' Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics' , *University of Chicago Legal Forum* (<http://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>).

European Environmental Bureau (EEB), 2020, *Pushed to the Wastelands: Environmental racism against Roma communities in Central and Eastern Europe*. Last accessed 07.02.24.

European Environmental Bureau (EEB), 2024, *Bearing the brunt: Roma and traveller experiences of environmental racism in Western Europe*. Last accessed 07.02.24.

EEA, 2022 (Updated, 2023), *Towards ' just resilience' : leaving no one behind when adapting to climate change*, Briefing, European Environment Agency. Last accessed 23.01.24.

EEA, 2023, *European Union 8th Environment Action Programme — European Environment Agency (europa.eu)* Last accessed 07.02.24.

Forsyth, M., et al., 2022, ' Environmental Restorative Justice: An Introduction and an Invitation' , in: *The Palgrave Handbook of Environmental Restorative Justice*, pp. 1–23, Springer International Publishing.

Fricker, M., 2007, *Epistemic injustice: power and the ethics of knowing*, Oxford University Press.

Ghosh, B., et al., 2021, ' Decolonising transitions in the Global South: Towards more epistemic diversity in transitions research' , *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 41, pp. 106–109 (<https://doi.org/10.1016/j.eist.2021.10.029>). Last accessed 23.01.24.

Gonzalez, C. 2020, ' Racial capitalism, climate justice, and climate displacement' , *Oñati Socio-Legal Series*, symposium on Climate Justice in the Anthropocene, 11(1), pp. 108–147 (<https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1137>).

IPCC, 2022: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, (https://report.ipcc.ch/ar6/wg2/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf). Last accessed 12.02.2024.

Langemeyer, J. and Connolly, J. J. T., 2020, ' Weaving notions of justice into urban ecosystem

Publications

services research and practice' , *Environmental Science & Policy*, 109, pp. 1–14 (<https://doi.org/10.1016/j.envsci.2020.03.021>). Last accessed 23.01.24.

Loorbach, D., et al., 2017, ' Sustainability Transitions Research: Transforming Science and Practice for Societal Change' , *Annual Review of Environment and Resources*, 42, pp. 599–626 (<https://doi.org/10.1146/annurev-environ-102014-021340>). Last accessed 23.01.24.

McCauley, D. and Heffron, R., 2018, ' Just transition: Integrating climate, energy and environmental justice' , *Energy Policy*, 119, pp. 1–7 (<https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.04.014>). Last accessed 23.01.24.

Nussbaum, M. C., 2011, *Creating Capabilities: The Human Development Approach*, Harvard University Press.

Soja, E. W., 2010, *Seeking spatial justice*, University of Minnesota Press.

Stavis, D. and Felli, R., 2020, ' Planetary just transition? How inclusive and how just?' , *Earth System Governance*, 6, p. 100065 (<https://doi.org/10.1016/j.esg.2020.100065>). Last accessed 23.01.24.

Swilling, M., 2020, *The Age of Sustainability: Just Transitions in a Complex World*, Routledge.

Vito, 2022, *Studie naar PFAS in lucht en deposities in de omgeving van 3M en Zwijndrecht, 2022/HEALTH/R/2680*, VITO NV (<https://www.vmm.be/publicaties/studie-naar-pfas-in-lucht-en-deposities-in-de-omgeving-van-3m-en-zwijndrecht#:~:text=3M%20en%20Zwijndrecht-,Studie%20naar%20PFAS%20in%20lucht%20en%20deposities%20in%20de%20omgeving,3M%20sit>) Last accessed 12 February 2024.

Wijsman, K. and Feagan, M., 2019, *Rethinking knowledge systems for urban resilience: Feminist and decolonial contributions to just transformations*, *Environmental Science & Policy*, 98, pp. 70–76 (<https://doi.org/10.1016/j.envsci.2019.04.017>). Last accessed 23.01.24.

Wijsman, K. and Berbés-Blázquez, M., 2022, ' What do we mean by justice in sustainability pathways? Commitments, dilemmas, and translations from theory to practice in nature-based solutions' , *Environmental Science & Policy*, 136, pp. 377–386 (<https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.06.018>). Last accessed 23.01.24.

Identifiers

Briefing no. 26/2023

Title: Delivering justice in sustainability transitions

EN HTML: TH-AM-24-003-EN-Q - ISBN: 978-92-9480-629-1 - ISSN: 2467-3196 -

doi: 10.2800/695598

EN PDF: TH-AM-24-003-EN-N - ISBN: 978-92-9480-628-4 - ISSN: 2467-3196 - doi: 10.2800/228718